

## מערך שיעור לציון 7 באוקטובר -חטיבה עליונה

“מה מחזיק חברה ברגע של שבר?”

|            |                                   |
|------------|-----------------------------------|
| שכבת גיל   | י-יב                              |
| משך השיעור | 90 דקות                           |
| נושא מרכזי | חוסן חברתי, אחריות, שייכות וקהילה |

### רציונל

השיעור מזמין את התלמידים לבחון את מושג החוסן כתהליך חברתי: לא רק “להיות חזקים”, אלא להישען, לפעול, ליצור משמעות ולהתארגן מחדש לאחר שבר. ציון 7 באוקטובר משמש מסגרת לשיחה על החברה והקהילה, תוך הימנעות משחזור אירועי טראומה ומתן מקום למורכבות, לזיכרון ולתקווה.

### מטרות השיעור

- לחזק תחושת שייכות, אחריות הדדית ואמון בקבוצה.
- לאפשר עיסוק בחוסן מתוך חוויה תיאטרונית ולא מתוך שחזור האירועים.
- לזהות כיצד פעולות קטנות של יחידים יכולות להשפיע על קבוצה וקהילה.
- לפתח יכולת ביטוי באמצעות גוף, חלל, דימוי, תנועה וטקסט.
- לאפשר מרחב של תקווה, משמעות ופעולה משותפת.

### עקרונות של מוגנות ורגישות

- אין לבקש מן התלמידים והתלמידות לספר חוויות אישיות, משפחתיות או טראומטיות.
- אין להמחזיז אירועי אלימות, חטיפה, לחימה או פגיעה מן ה-7 באוקטובר.
- יש להבהיר מראש כי מותר לבחור לא לדבר, לצפות מן הצד או להשתתף בדרך חלופית.
- אם עולה שיתוף אישי משמעותי, יש להקשיב בקצרה ובאמפתיה, לא לחקור פרטים, ובהתאם לצורך לערב את גורמי התמיכה בבית הספר.
- הדגש בשיעור הוא על משאבים וכוחות: יחד, עזרה, קהילה, שייכות, אחריות ותקווה.

## מהלך השיעור

| שלב                              | זמן    | מוקד פדגוגי               | מהלך והנחיות למורה                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------|--------|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. פתיחה                         | 10 דק' | הצבת מושגים מורכבים במרחב | כותבים בארבעה אזורים (או על הלוח):<br>שבר, אחריות, שייכות, תקווה.<br>התלמידים בוחרים מושג ועומדים לידו. בקבוצות שנוצרו משוחחים: מה הקשר בין המושג הזה לבין חברה שמתמודדת עם משבר?<br>אוספים כמה משפטים למליאה, ללא דרישה לשיתוף אישי.                                                                                                                                                                  |
| 2. שאלת השיעור                   | 5 דק'  | משמעות החברה              | כותבים על הלוח (או שואלים בע"פ):<br>"מה מחזיק אנשים וחברה כשהמציאות מתערערת?"<br>מדגישים שאין תשובה אחת, והמטרה היא לבחון אפשרויות דרך יצירה תיאטרונית.                                                                                                                                                                                                                                                |
| 3. קומפוזיציה מערכת/מכונה/אנסמבל | 15 דק' | חוסן כהסתגלות של מערכת    | בקבוצות של 6-7 יוצרים "מכונה אנושית" בעלת מטרה מסוימת (מכונת גלידה, מכונת שירים, מכונת עננים...) כל משתתף מוסיף תנועה וצליל.<br>המכונה עובדת ועוברת בין שלושה מצבים:<br>1. מערכת מתפקדת<br>2. משהו משתבש אותה<br>3. המערכת מוצאת דרך חדשה לפעול.<br><u>שאלה</u> : האם חוסן הוא חזרה למה שהיה, או היכולת להשתנות ולהמשיך?<br>(הקבוצות יכולות להיות אותן קבוצות שנוצרו בתרגיל הפתיחה, תלוי בגודל הקבוצה) |
| 4. רגע לפני / רגע אחרי           | 20 דק' | שבר, שינוי ובנייה מחדש    | כל קבוצה יוצרת שתי תמונות קפואות: קהילה לפני משבר ואותה קהילה לאחריו.<br>אין להציג אירוע אלים עצמו.<br>עובדים דרך מרחקים, מבטים, רמות, מוקדי כוח, מגע, חלל ריק וכיוון הגוף.<br>מוסיפים תמונה שלישית: "מה מאפשר להמשיך?"<br>(ניתן להציג בפני הכיתה או להמשיך הלאה לתרגיל הבא)                                                                                                                           |
| 5. יצירה-מקהלה                   | 25 דק' | ריבוי קולות ופעולה משותפת | כל קבוצה יוצרת קטע קצר המבוסס על משפטי פתיחה כגון:<br>"חשבנו שאנחנו לבד..."<br>"ואז משהו..."<br>"לא ידענו מה לעשות, אבל..."                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                              |                                       |               |                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------|----------------------|
| <p>“מה שהחזיק אותנו היה...”<br/> “אני יכול/ה לעשות רק דבר קטן...”<br/> “כשאנחנו יחד...”<br/> אפשר לשלב טקסט, שתיקה, תנועה, מקהלה, חזרות ותמונות.<br/> (אפשר להיעזר בתמונות שהם כבר יצרו בתרגיל הקודם, או ליצור חדשות)</p>                                    |                                       |               |                      |
| <p>לאחר כל קטע הקהל מוזמן לציין:<br/> דימוי אחד שנשאר איתי,<br/> פעולה אחת של חוסן שזיהיתי,<br/> רגע שבו הקבוצה הייתה משמעותית יותר מהיחיד.<br/> נמנעים משיפוט של “נכון/לא נכון”.</p>                                                                        | <p>קריאה תיאטרונית ורפלקציה</p>       | <p>10 דק'</p> | <p>6. הצגות ושיח</p> |
| <p>כותבים ללא חובה לשתף:<br/> “בתקופות של חוסר ודאות, הדבר שאני רוצה שהקהילה שלי תדע לעשות הוא...”<br/> או<br/> “כוח של קבוצה מתחיל כאשר...”<br/> <u>מסבמים</u>: חוסן אינו היעדר כאב, הוא היכולת להישען, לעזור, לפעול, ליצור משמעות ולהמשיך להיות קהילה.</p> | <p>מעבר מתובנה לעמדה אישית-אזרחית</p> | <p>5 דק'</p>  | <p>7. סיכום אישי</p> |

### שאלות אפשריות לשיח

- האם חוסן הוא חזרה לשגרה או יצירת שגרה חדשה?
- מה האחריות של היחיד כלפי הקבוצה, ומה האחריות של הקבוצה כלפי היחיד?
- מתי “ביחד” מחזק, ומתי הוא עלול לטשטש קולות שונים?
- איך אמנות ותיאטרון יכולים לסייע לקהילה לעבד זיכרון וליצור משמעות?
- מה ההבדל בין זיכרון, הנצחה ויצירה?

### ציוד והיערכות

- חלל המאפשר עבודה פיזית וקבוצתית.
- לוח/מצגת להצגת ארבעת המושגים ושאלת השיעור.
- דפים וכלי כתיבה לסיכום האישי.

### התאמות אפשריות

- אפשר לאפשר לקבוצות לבחור בין יצירה פיזית, טקסטואלית או מבוססת צליל.
- בכיתה שבה יש קרבה אישית ישירה לאירועים, מומלץ לעבוד בדימויים מופשטים יותר ולהימנע מסיפורים ריאליסטיים.
- ניתן להאריך את שלב היצירה ולצמצם את ההצגות למספר קבוצות, כאשר שאר הקבוצות משתפות בתהליך ולא בתוצר מלא.

## הערכה ומשוב

ההערכה מתמקדת באיכות החשיבה והבחירות התיאטרוניות: כיצד הוצגו יחסים בין יחיד לקבוצה, כיצד נבנה המעבר משבר לפעולה, וכיצד נעשה שימוש בכלים תיאטרוניים ליצירת משמעות. אין להעריך חשיפה אישית או עמדה רגשית מסוימת.

## דגשים למורה לאחר השיעור

- לשים לב לתלמידים שנראו מוצפים, נסוגים או חריגים בהתנהגותם ולפעול בהתאם לנהלי בית הספר.
  - לא לחייב "סגירה חיובית". אפשר לסיים בתחושת מורכבות לצד תחושת שייכות וכוח.
  - אפשר להמשיך את התהליך בשיעור נוסף שיעסוק בקהילה, פעולה אזרחית, זיכרון או יצירה מתוך תקווה.
- הערה: המערך מיועד לשימוש פדגוגי גמיש. מומלץ להתאים את הניסוח והעומק למאפייני הכיתה, להיכרות עם התלמידים ולהנחיות בית הספר ביום הזיכרון/הציון.